

จุดसार รัฐธรรมนูญ

ฉบับปฏิรูป เป็นอย่างไร

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๘
ปีถัดหลัง เมษายน ๒๕๕๘

● สักส่วนผู้หญิงทางการเมือง

● ประวัติศาสตร์บอกเล่าจากรัฐธรรมนูญฉบับเก่า

รัฐธรรมนูญแห่งชาติ สู่สันติสุขปิตัวอย่างโร

คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ

บอกกล่าว

ปักข์หลังของเดือนเมษายน ๒๕๕๘ ไม่ว่าจะอากาศจะร้อนอบอ้าวเพียงไร จตุลสาร “รัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปเป็นอย่างไร” ก็จะต้องออกมาตามกำหนดปักข์ละ ๑ ฉบับ เพื่อทำหน้าที่สื่อสารกับสังคมให้ได้ทราบรอบ แนวคิด และความคืบหน้า ในการทำงานของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

ช่วงเวลาระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๖ เมษายน ๒๕๕๘ นับได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่สำคัญช่วงหนึ่งของกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ เพราะจะมีการอภิปรายใน สภาปฏิรูปแห่งชาติ “เพื่อพิจารณาเสนอแนะหรือให้ความเห็น” เกี่ยวกับ รัฐธรรมนูญร่างแรกที่คณะกรรมการยกร่างได้จัดทำเสร็จแล้ว ต่อจากนั้น สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติอาจขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญได้ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่สภาปฏิรูปแห่งชาติเสร็จสิ้นการพิจารณาในวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๘ นอกจากนี้คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญยังจะต้องส่งร่างรัฐธรรมนูญ ให้คณะรัฐมนตรี (ครม.) และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เพื่อให้ทั้งสอง หน่วยงานนั้นเสนอความคิดเห็นหรือยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมได้ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับร่างรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ตามคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญยังคงต้องเดินทางไป ในการรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากพี่น้องประชาชน เพื่อนำมาปรับปรุง แก้ไขและแม้ว่าการปรับปรุงแก้ไขนั้นในที่สุดแล้วจะไม่เป็นที่ถูกอกถูกใจของ ทุก ๆ คนในทุก ๆ เรื่อง ก็ขอให้มั่นใจว่าเราจะจัดทำรัฐธรรมนูญให้ดีที่สุด เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยให้มากที่สุดดังที่เราได้ประกาศเจตนารมณ์ไว้ ตั้งแต่แรกว่า จะต้องเป็นรัฐธรรมนูญที่ ๑. สร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่ ๒. การเมือง ใสสะอาดและสมดุล ๓. หนุนสังคมที่เป็นธรรม และ ๔. นำชาติสู่สันติสุข

สำหรับจุลสารฉบับนี้นับเป็นฉบับที่ ๘ ประจำปีกษ์หลังของเดือนเมษายน ๒๕๕๘ เรามีกลอนที่กลั่นออกมาจากสมองของ**เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์** ศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ซึ่งก็มีตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติในหัวข้อ **“เป็นธรรม – เป็นไท”** ที่เริ่มต้นด้วยคำว่า **“อำนาจของประชาชนเป็นใหญ่ คือ ประชาธิปไตยที่ถูกต้อง...”** นอกจากนี้ยังมีบทความที่น่าสนใจของ **เอนก เหล่าธรรมทัศน์** กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเรื่อง **“รัฐธรรมนูญจะนำชาติสู่สันติสุขได้อย่างไร”** และบทความเรื่อง **“สัดส่วนผู้หญิงทางการเมือง”** เขียนโดยกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ **บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์** กับคณะอันประกอบด้วยธีรดา ศุภะพงษ์และอัจฉรา ชินนิยมพานิชย์ แล้วยังมีบทความ **“ประวัติศาสตร์บอกเล่าจากรัฐธรรมนูญฉบับเก่า”** ซึ่งได้นำเสนอติดต่อกันมาเป็นตอนที่ ๔ แล้ว ทั้งนี้ก็เพื่อจะให้ท่านผู้สนใจได้รับทราบที่มาของรัฐธรรมนูญในอดีตแต่ละฉบับว่าเกิดขึ้นอย่างไรและด้วยวัตถุประสงค์อะไร

จุลสาร **“รัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปเป็นอย่างไร”** จะมีบทความที่น่าสนใจและน่าติดตามมานำเสนอในฉบับต่อ ๆ ไป

พบกันในจุลสารฉบับหน้าครับ

คณะผู้จัดทำ

รัฐธรรมนูญจะนำชาติ สู่สันติสุขได้อย่างไร

ศ.พิเศษ ดร. เอนก เหล่าธรรมทัศน์
กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญร่างขึ้นมา
ในขณะนั้นนั้น เรียกว่าเป็นฉบับปฏิรูปและปรองดองก็ว่าได้ เพราะถูกออกแบบมา
ให้มีกลไกและกระบวนการที่เอื้อต่อการปฏิรูปทั้งในเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม
การเมืองที่จะส่งผลต่อการสร้างความปรองดองของประชาชนไทย คณะกรรมการ
ยกร่างรัฐธรรมนูญได้นำสาเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองในรอบ
ทศวรรษที่ผ่านมาเป็นโจทย์ในการแสวงหาทางเลือกใหม่ ๆ ให้กับสังคมไทย
ในปัจจุบัน ซึ่งก็คือ จะทำอย่างไรที่จะไม่ทำให้สังคมจมปลักอยู่กับวังวนความขัดแย้ง
ทางการเมือง ที่การช่วงชิงอำนาจรัฐและความได้เปรียบทางการเมืองระหว่าง
ฝักฝ่ายต่าง ๆ จนนำสังคมเข้าสู่วิกฤตการณ์ทางการบริหาร การเมือง ความมั่นคง
เศรษฐกิจและสังคมอย่างไม่เคยมีมาก่อน ทำอย่างไรจึงจะมีกลไกและกระบวนการ
ที่จะคลี่คลายความขัดแย้ง และเอื้อให้เกิดฉันทามติระหว่างผู้ที่ขัดแย้งกันในระดับ
และมิติต่าง ๆ ตามวิถีทางในระบอบประชาธิปไตยและรักษาไว้ซึ่งความเป็นนิติรัฐ
และนิติธรรมได้ด้วย

การออกแบบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จึงมีโครงสร้างที่เป็นเสาหลักสามเสา
เพื่อสร้างสันติสุข ดังต่อไปนี้

เสาที่หนึ่ง การปฏิรูปทางการเมืองให้เสียงของประชาชนทุกเสียงมีความหมาย

ความตั้งใจประการหนึ่งของการปฏิรูปการเมืองในครั้งนี้ ก็เพื่อให้พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ และประชาชนที่ตื่นตัวทางการเมือง ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง เพราะโดยธรรมชาติแล้ว ภาคส่วนเหล่านี้มีการแบ่งออกเป็นฝักเป็นฝ่าย เราจะทำอย่างไรให้ภาคส่วนเหล่านี้สามารถอยู่ร่วมและทำงานด้วยกันได้ สัมพันธ์กันในฐานะเพื่อนร่วมงานและร่วมกันเป็นฟันเฟืองของระบอบประชาธิปไตย มิใช่เป็นศัตรูที่ต้องห้ามนกันจนไม่สามารถอยู่ร่วมกันในรัฐธรรมนูญเดียวกันได้ จึงเป็นที่มาของการออกแบบระบบการเลือกตั้งที่ไม่ได้ให้อำนาจพรรคใดพรรคหนึ่ง เข้าไปบริหารรัฐแต่เพียงพรรคเดียว หรือ มีพรรคใหญ่ พรรคเดียวผสมกับพรรคเล็ก ๆ อย่างที่ผ่านมา ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ ซึ่งใช้ระบบสัดส่วนผสมในการเลือกตั้งนั้น พรรคที่ได้เสียงสนับสนุนเป็นข้างมากจากประชาชน อย่างมากที่สุด น่าจะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ไม่เกิน ๓๐ - ๔๐% ของคะแนนเสียงที่ประชาชนเลือกพรรคในระบบบัญชีรายชื่อ อันจะเอื้อให้เกิดการตั้งรัฐบาลผสมที่ร่วมกันจัดตั้งโดยพรรคขนาดใหญ่ พรรคขนาดกลาง และพรรคขนาดเล็ก

องค์ประกอบและที่มาของรัฐบาลให้เป็นรัฐบาลผสมขนาดใหญ่เช่นนี้จะทำให้การล้มรัฐบาลด้วยการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจเพื่อเป็นเกมส์ต่อรองผลประโยชน์ทางการเมืองไม่เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ ด้วย นอกเสียจากนายกรัฐมนตรียุติกระทำความผิด ทุจริตประพฤติชอบและมีเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถถูกตรวจสอบและถอดถอนโดยศาลรัฐธรรมนูญหรือกลไกอื่น ๆ ที่มีอำนาจในการตรวจสอบ ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การจัดตั้งรัฐบาลผสมหลายพรรคก็ไม่ใช่เรื่องแปลกแต่อย่างใดรัฐบาลในหลายประเทศที่มีความประชาธิปไตยสูง อาทิ เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ และบางประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย ก็เป็นรัฐบาลผสมของ

หลายพรรคที่เป็นผลมาจากการเลือกตั้งที่ใช้ระบบสัดส่วนผสม ซึ่งทำให้พรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์และนโยบายแตกต่างกัน สามารถทำงานอยู่ภายใต้กติกาเดียวกัน ด้วยจุดมุ่งหมายเดียวกันอันสำคัญยิ่ง ก็คือรักษาเสถียรภาพและความปรองดองของประเทศให้คงอยู่ได้

สังคมไทยที่ผ่านมาคุ้นชินกับการเมืองที่ประชาชนเป็นผู้มอบอำนาจอธิปไตยให้กับผู้แทน เพื่อให้เข้าไปทำหน้าที่และตั้งรัฐบาลขึ้นมาบริหารประเทศ ซึ่งเราต้องตั้งคำถามกับความคุ้นชินนั้น หรือคาดคะเนด้วยว่า ในสภาพการณ์ที่ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยยังคงอยู่ ณ ปัจจุบัน หากไม่มีการปรับเปลี่ยนกติกาในการแบ่งสรรอำนาจทางการเมืองระหว่างพรรคการเมืองที่มีฐานเสียงในจำนวนสูสีกัน แล้วการเลือกตั้งยังนำไปสู่การตั้งรัฐบาลที่อำนาจรัฐอยู่ในมือของพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นหลักเหมือนในอดีต ส่วนอีกพรรคซึ่งมีจำนวนผู้สนับสนุนไม่น้อยกว่ากันมากนัก ได้เป็นฝ่ายค้าน หากเป็นเช่นนั้นแล้ว สังคมไทยจะยังต้องเผชิญกับความขัดแย้งระลอกใหม่อีก ผู้คนในสังคมย่อมไม่ต้องการกลับไปสู่วังวนเช่นนั้นอีก

อย่างไรก็ตาม คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญไม่ได้เจาะจงว่าระบบนี้จะต้องนำไปสู่การตั้งรัฐบาลเพื่อความสามัคคีแห่งชาติ ระหว่างพรรคเพื่อไทยกับพรรคประชาธิปัตย์อย่างเจาะจง เพียงต้องการออกแบบระบบการเมืองแบบพหุนิยมให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยที่มีความหลากหลาย มีฝักมีฝ่าย เพราะรัฐสภาของเราจะถูกออกแบบมาเพื่อรองรับความเป็นพหุนิยมและการสร้างความปรองดอง โดยยังคงรูปแบบของการมีสองสภา มีสภาล่าง คือ สภาผู้แทนราษฎร ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง ในส่วนของสภานบน คือ วุฒิสภานั้น จะมาจากการเลือกตั้งทางอ้อมที่มีการคัดเลือก สรรหากันมาจากหลากหลายภาคส่วนในสังคม ซึ่งส่วนใหญ่จะมาจากภาคประชาชน กลุ่มวิชาชีพ ตัวแทนกลุ่มที่ทำงานรายประเด็น กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อดีตผู้บริหารหน่วยงานราชการต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้วาระต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นสาธารณะ ได้ถูกขบคิด ถ้วนถี่จากมุมมองที่หลากหลาย

เสาที่สอง คณะกรรมการอิสระเสริมสร้างความปรองดองแห่งชาติ

นับว่าเป็นเรื่องใหม่ของสังคมไทยที่ในรัฐธรรมนูญมีการกำหนดให้มีกลไกมาขับเคลื่อนกระบวนการปรองดอง โดยมีเนื้อหาสาระระบุอยู่ใน ภาคที่ ๔ ว่าด้วยการปฏิรูปและปรองดอง หมวดที่ ๓ ว่า “เพื่อประโยชน์ในการสร้างความสมานฉันท์ ความรักสามัคคี และความปรองดองระหว่างคนในชาติให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ในสังคมประชาธิปไตยที่มีความแตกต่างหลากหลายและสร้างแนวทางที่จะ นำพาประเทศไปสู่ความมีเสถียรภาพและสันติสุขอย่างยั่งยืน ให้มีคณะกรรมการอิสระ เสริมสร้างความปรองดองแห่งชาติ” (มาตรา ๒๙๗) มาดำเนินงานในกรอบ เวลาอย่างน้อย ๕ ปี โดยจะมีกรรมการจำนวนไม่เกินสิบห้าคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้ง จากผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่เป็นฝักฝ่ายทางการเมืองหรือความขัดแย้ง จำนวนไม่เกินเก้าคน และผู้ซึ่งเป็นผู้นำความขัดแย้งจำนวนไม่เกินสี่คน โดยจะมีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่เรียกว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการ เสริมสร้างความปรองดองแห่งชาติออกมา เพื่อกำหนดคุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ ภารกิจและการดำเนินการของคณะกรรมการอิสระดังกล่าวอีกด้วย

จำต้องย้ำในที่นี้ว่าคณะกรรมการอิสระนี้จะเป็นอิสระจากรัฐบาลและ รัฐสภา แม้ว่าจะต้องทำงานคาบเกี่ยวและพัวพันกันก็ตาม

แนวคิดในการตั้งคณะกรรมการอิสระนี้ขึ้นมา ก็เพื่อตอบโจทย์ว่า ทำอย่างไรจะมีผู้ที่ได้รับความไว้วางใจและมีความเป็นอิสระจากฝ่ายที่เป็นคู่ขัดแย้ง มาทำหน้าที่คลี่คลายปมปัญหาที่มีอยู่เดิม จากเหตุการณ์ความรุนแรงที่มีผู้ได้รับ ผลกระทบอันเนื่องมาจากการชุมนุมทางการเมือง และคอยเฝ้าระวัง ป้องกัน รวมทั้งไกล่เกลี่ยและยุติปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพและสันติสุขภายในประเทศ

ในส่วนของผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่เป็นฝักฝ่ายทางการเมืองหรือความขัดแย้ง จะมีการสรรหามาจากผู้ที่มีคุณสมบัติและประสบการณ์อันเป็นที่ประจักษ์ว่า สามารถมารับผิดชอบในภารกิจตามอำนาจหน้าที่หลัก ๆ อาทิ การรวบรวม

ตรวจสอบและจัดทำรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่มีการละเมิดกฎหมาย การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีมูลเหตุมาจากความขัดแย้งทางการเมือง ทำหน้าที่ เป็นคนกลางไกล่เกลี่ยเพื่อยุติความขัดแย้ง ให้การเยียวยาฟื้นฟูวิถีชีวิตของผู้ที่ได้รับ ผลกระทบในชีวิตและทรัพย์สินจากเหตุการณ์ เสนอแนะแนวทางในการปฏิรูป กระบวนการยุติธรรม เร่งรัดให้เกิดการสอบสวน ทำคดีอย่างโปร่งใส เป็นธรรม เคารพในหลักนิติธรรม

ทั้งนี้ คณะกรรมการอิสระนี้มีอำนาจในการเสนอให้มีการตราพระราช กฤษฎีกากอภัยโทษแก่บุคคลซึ่งให้ความจริง หรือผู้ได้แสดงความสำนึกผิด ต่อคณะกรรมการแล้ว ซึ่งผู้ที่จะเข้าสู่กระบวนการนี้ จะต้องเป็นผู้ที่คดีถึงที่สุดแล้ว เท่านั้น ได้ยอมรับในการกระทำ และยอมรับโทษทัณฑ์ตามกระบวนการยุติธรรม ไปแล้ว

อำนาจหน้าที่อีกส่วนที่มีความสำคัญไม่แพ้กัน ก็คือคณะกรรมการอิสระ จะวางมาตรการเพื่อป้องกันไม่ให้ความขัดแย้งรุนแรงเกิดขึ้นซ้ำอีก ซึ่งจะเป็นภารกิจ ในการสร้างความสร้างความตระหนักถึงผลของความรุนแรง การสร้างเครื่อง เตือนใจให้สังคมได้เรียนรู้และสำนึกถึงผลร้ายของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ด้วยความรุนแรง

เสาที่สาม กลไกในการส่งเสริมให้ภาคพลเมืองมีส่วนร่วมตรวจสอบ อำนาจอรัฐและเข้าถึงอำนาจอธิปไตยทางตรง

ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ กำหนดให้มืองค์กรและกลไกใหม่ ๆ มาทำหน้าที่ ส่งเสริมและเปิดพื้นที่ทางการเมืองให้กับพลเมืองที่มีความตื่นตัวทางการเมือง ที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น สามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐทั้งในระดับส่วนกลางและท้องถิ่น อาทิ สมัชชาพลเมือง ที่จะเป็นเวทีในการถกแถลงเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น (มาตรา ๒๑๕) สภาตรวจสอบภาคพลเมืองในระดับจังหวัด ที่มีสมาชิกในแต่ละ

จังหวัดไม่เกิน ๕๐ คน เพื่อส่งเสริมให้พลเมืองยึดมั่นในความซื่อสัตย์และมีส่วนร่วมโดยตรงในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในเขตจังหวัดในการเลือกตั้ง ส.ส. ส.ว. ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น (มาตรา ๗๑) สมัชชาคุณธรรม ที่จะเป็นผู้จัดทำประมวลจริยธรรมและบังคับใช้ต่อเจ้าหน้าที่รัฐ (มาตรา ๗๔) และส่งเรื่องการกระทำผิดร้ายแรงของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ส.ส. ส.ว. ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อถอดถอนหรือตัดสิทธิทางการเมืองตามมาตรา ๒๕๓ ต่อรัฐสภา และให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนถอดถอนหรือตัดสิทธิทางการเมืองในการเลือกตั้งคราวต่อไป (มาตรา ๗๔)

ในส่วนของสิทธิและอำนาจของพลเมืองนั้น ได้มีการบัญญัติเพิ่มรับรองสิทธิของพลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการตรวจสอบ การถอดถอนตัดสิทธิทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้พ้นจากตำแหน่ง โดยได้มีการบัญญัติเพิ่มรับรองสิทธิของพลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐,๐๐๐ คน เข้าชื่อขอต่อประธานรัฐสภาให้รัฐสภามีมติถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตัดสิทธิทางการเมือง ตัดสิทธิการดำรงตำแหน่งของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ส.ส. ส.ว. ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด รวมถึงตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชน กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษา ตุลาการ ข้าราชการ อัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง (มาตรา ๗๒ มาตรา ๒๕๓ มาตรา ๒๕๔) อีกทั้ง มีการบัญญัติให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๒๐,๐๐๐ คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาให้กรรมการคณะกรรมาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ้นจากตำแหน่ง (มาตรา ๒๗๒)

ในส่วนของการเสนอกฎหมายของภาคประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คน มีสิทธิในการเข้าร่วมกันเข้าชื่อเสนอกฎหมายที่เกี่ยวกับ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐต่อรัฐสภาและ ในคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างกฎหมายจะต้องประกอบด้วยผู้แทน ของผู้ที่เข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม ของจำนวน กรรมการทั้งหมด (มาตรา๖๖) และต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ภายใน ๑๘๐ วัน (มาตรา๑๔๗) และหากสภาผู้แทนฯ ล้มสุดลงหรือมีการยุบสภาฯ และมีร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังไม่ได้ให้ความเห็นชอบ ให้รัฐสภาที่เลือก ตั้งขึ้นใหม่พิจารณาต่อไป (มาตรา ๑๖๒)

สำหรับการออกเสียงประชามติ ได้มีการบัญญัติให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีส่วนร่วมออกเสียงประชามติในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๖๗)

ทั้งนี้ ก็เพื่อตอบโจทย์ว่า ทำอย่างไรประชาชนที่มีความตื่นตัวทางการเมือง จะสามารถใช้อำนาจอธิปไตยทางตรงและมีที่ทางในระบบการเมืองเพื่อเข้ามา เสนอความต้องการ แลกเปลี่ยนต่อรองผลประโยชน์ และร่วมตัดสินใจในการกำหนด ทิศทางการเดินของประเทศได้มากขึ้น รวมทั้ง สามารถตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองที่ทุจริตประพฤติมิชอบ โดยไม่ต้องพึ่งพาการเมืองในระบบตัวแทน หรือกลไกตรวจสอบภาครัฐที่อาจไม่สามารถทำงานตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพียงเท่านั้น

หากขาดช่องทางสู่อำนาจและกลไกเหล่านี้ ก็จะมีความเสี่ยงที่ประชาชน จะใช้วิธีการประท้วงบนท้องถนนเพื่อเรียกร้องให้เกิดการตรวจสอบอำนาจรัฐ ซึ่งโดยธรรมชาติของการเคลื่อนไหวของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคม ก็ต้องยกระดับ การกดดัน ทำทนาย เพื่อต่อรองให้เกิดผลความเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ต้องการ อันมีความเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การเผชิญหน้า ปะทะรุนแรง เกิดระหว่างรัฐ และประชาชนเฉกเช่นในเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีต

#####

สัดส่วนผู้หญิง ทางการเมือง

- บัณฑูร เศรษฐศิโรตม์
กรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ
- ธีรดา ศุภะพงษ์ และอัจฉรา ชินนิยมพานิช

ข้อพิจารณาเรื่องกำหนดสัดส่วนโควตาผู้หญิงในทางการเมือง กลายเป็นประเด็นที่มีข้อถกเถียงอภิปรายอย่างมากในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มีการพิจารณาในคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญมาแล้ว ๓ รอบ และในที่สุดได้มีการพิจารณาได้ข้อสรุปเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘ ที่ผ่านมา

๑. แนวทาง รูปแบบการกำหนดเรื่องการดำรงตำแหน่งของผู้หญิงในทางการเมือง

มาตรการที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมบทบาททางการเมืองของผู้หญิง คือ ระบบโควตา (Gender Quota) เนื่องจากเป็นมาตรการที่เห็นผลได้ค่อนข้างชัดเจน โดยทั่วโลกใช้ระบบโควตาสำหรับผู้หญิง ที่นิยมใช้กันอยู่ มี ๓ ประเภท ได้แก่

(๑) โควตาแบบสงวนหรือสำรองที่นั่งเป็นการเฉพาะสำหรับผู้หญิง (Reserved seats) ประเทศที่ใช้ระบบนี้ คือ อินเดีย รวันดา อุกันดา อัฟกานิสถาน บังคลาเทศ อียิปต์ เป็นต้น โดยเป็นการสงวนหรือสำรองตำแหน่งหรือที่นั่งในสถานิติบัญญัติสำหรับผู้หญิงโดยเฉพาะ เช่น ในประเทศอินเดียที่มีการสงวนที่นั่งทั้งผู้หญิงและชนเผ่าต่าง ๆ ในสภาหมู่บ้านและหน่วยท้องถิ่นซึ่งปกครองตนเอง เป็นสัดส่วน ๑ ใน ๓ ของสมาชิกสภาทั้งหมด

(๒) **โควตาให้ผู้สมัครผู้หญิงตามที่กฎหมายบังคับ** (Legal candidate quotas) ประเทศที่ใช้ระบบนี้ คือ อาร์เจนตินา ฝรั่งเศส เม็กซิโก อิตาลี เนปาล กรีซ รวันดา เป็นต้น เป็นรูปแบบที่มีการบัญญัติบังคับไว้เป็นกฎหมายให้พรรคการเมืองต้องจัดโควตาสำหรับกลุ่มสตรีหรือคนกลุ่มน้อยในการส่งผู้สมัครรับการเลือกตั้ง เช่น ฝรั่งเศส มีกฎหมายกำหนดให้พรรคการเมืองต้องส่งผู้สมัครชายและหญิงในสัดส่วนร้อยละ ๕๐ ในทุก ๆ เขตเลือกตั้ง โดยมีบทลงโทษด้านการเงิน หากพรรคการเมืองไม่ปฏิบัติตาม

(๓) **โควตาแบบสมัครใจโดยพรรคการเมือง** (Political party quotas voluntary) เป็นรูปแบบที่เปิดให้พรรคการเมืองใช้โควตาสำหรับผู้หญิงได้โดยสมัครใจ เช่น ในสวีเดน และนอร์เวย์ โดยระบบโควตาไม่ได้ถูกบังคับในกฎหมาย รวมทั้งไม่ได้ถูกกำหนดในรัฐธรรมนูญ แต่มีบทบัญญัติให้พรรคการเมืองต้อง “คำนึงถึง” ความเสมอภาคของหญิงชาย (เหมือนที่กำหนดในรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ และ ๒๕๕๐ ของประเทศไทย)

การกำหนดระบบโควตาอาจกำหนดอยู่ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายเลือกตั้งหรือทั้งสองระดับ มีประเทศที่มีการกำหนดสัดส่วนเพศเฉพาะในรัฐธรรมนูญรวม ๓๕ ประเทศ (แบบสงวนที่นั่ง ๑๙ ประเทศ แบบให้มีผู้สมัครผู้หญิง ๑๖ ประเทศ) มีประเทศที่กำหนดสัดส่วนเพศทั้งในรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้ง ๒๗ ประเทศ (แบบสงวนที่นั่ง ๑๒ ประเทศ แบบให้มีผู้สมัครผู้หญิง ๑๕ ประเทศ) และมีประเทศที่กำหนดสัดส่วนผู้หญิงเฉพาะในกฎหมายเลือกตั้ง ๕๕ ประเทศ (แบบสงวนที่นั่ง ๑๕ ประเทศ แบบให้มีผู้สมัครผู้หญิง ๕๕ ประเทศ)

ตารางที่ ๑ : ข้อมูลจำนวนประเทศที่มีการกำหนดสัดส่วนเพศโดยใช้โควตา
แบบต่าง ๆ

๑. ประเทศที่มีการกำหนดสัดส่วนเพศ (โดยมี <i>Voluntary Political Party Quotas</i> จำนวน ๒๑ ประเทศ)	๘๒ ประเทศ
๒. ประเทศที่มีการกำหนดสัดส่วนเพศเฉพาะในรัฐธรรมนูญ	๓๕ ประเทศ
๒.๑ แบบ Reserved Seat	๑๙ ประเทศ
๒.๒ แบบ Legislated Candidate Quotas	๑๖ ประเทศ
๓. ประเทศที่มีการกำหนดสัดส่วนเพศทั้งในรัฐธรรมนูญและในกฎหมาย เลือกตั้ง	๒๗ ประเทศ
๓.๑ แบบ Reserved Seat	๑๒ ประเทศ
๓.๒ แบบ Legislated Candidate Quotas	๑๕ ประเทศ
๔. ประเทศที่มีการกำหนดสัดส่วนเพศเฉพาะในกฎหมายเลือกตั้ง	๕๕ ประเทศ
๔.๑ แบบ Reserved Seat	๑๕ ประเทศ
๔.๒ แบบ Legislated Candidate Quotas	๔๐ ประเทศ

ที่มา : สืบค้นจาก <http://www.quotaproject.org/uid/search.cfm#> วันที่ ๑๓ มี.ค.
๒๕๕๘

๒. บทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญ และข้ออภิปรายของคณะกรรมการยกร่างฯ
บทบัญญัติเกี่ยวกับประเด็นเรื่องสัดส่วนผู้หญิง/ เพศ ที่อยู่ในร่างรัฐธรรมนูญ
ที่ทางคณะอนุกรรมการยกร่างรายมาตรา ได้ยกร่างนำเสนอไว้มี ๒ มาตรา คือ
ม. ๗๖ (หมวดสถาบันการเมืองและผู้นำการเมืองที่ดี) “การพิจารณา
ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
และแบบบัญชีรายชื่อ ต้องมีการหยั่งเสียงประชาชนหรือสมาชิกพรรคการเมือง
ในเขตเลือกตั้งหรือหรือในภาค และต้องมีเงื่อนไขในกรณีที่บัญชีรายชื่อของ
พรรคการเมืองใดมีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเพศใดมากกว่าอีกเพศหนึ่ง อย่างน้อย
ในบัญชีรายนามนั้นต้องมีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งเป็นเพศตรงข้ามกับเพศนั้น
ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม”

ม. ๒๑๒ (หมวดการกระจายอำนาจและการบริหารท้องถิ่น) “องค์กรบริหารท้องถิ่นต้องมีคณะผู้บริหารท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสภาท้องถิ่น ที่มาจากการเลือกตั้งหรือความเห็นชอบของประชาชนโดยวิธีอื่น โดยอย่างน้อย สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมีสัดส่วนของสตรีไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม”

จากร่างมาตราที่กำหนดไว้ข้างต้น ในการพิจารณาของคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ ได้มีอภิปรายกันอย่างกว้างขวางในหลากหลายแง่มุมเกี่ยวกับการกำหนดสัดส่วนผู้หญิงในทางการเมืองทั้งในเชิงข้อดี และข้อห่วงกังวล สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ข้อดี

- การกำหนดโควตาของผู้หญิงในทางการเมือง เป็นมาตรการส่งเสริมผู้หญิงให้มีบทบาททางการเมือง ซึ่งจะส่งผลต่อภาพรวมในการดำเนินงานทางการเมืองที่มีคุณภาพมากขึ้น เนื่องจากทำให้การเมืองมีมิติมุมมองที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น ผู้หญิงให้ความสำคัญต่อมิติทางสังคมและการพัฒนาที่หลากหลายและครอบคลุมมากขึ้น เช่น การดูแลสุขภาพ เด็ก ผู้สูงอายุ การจัดการศึกษา งานด้านอาหารปลอดภัย ความมั่นคงทางอาหาร เป็นต้น

- การมีสัดส่วนของผู้หญิงในองค์กรทางการเมืองมากขึ้น จะมีผลดีต่อการลดความตึงเครียด เพิ่มโอกาสและความเป็นไปได้ในการลดความขัดแย้งแสวงหาทางออก สร้างความสมานฉันท์ เนื่องจากธรรมชาติของเพศหญิงที่มีความละเอียดอ่อน ทำหน้าที่เป็นผู้เชื่อมประสานได้ดี

ข้อห่วงกังวล

การอภิปรายส่วนใหญ่มุ่งเน้นข้อห่วงกังวลต่อการใช้มาตรการกำหนดโควตาที่นิ่งให้แก่ผู้หญิงในองค์กรบริหารท้องถิ่น ซึ่งมีประเด็นอภิปรายหลายแง่มุม เช่น

- เป็นการเลือกปฏิบัติ ขัดกับหลักการความเสมอภาคและเท่าเทียมระหว่างเพศ

- เป็นการจำกัดสิทธิของผู้เลือกตั้งที่จะเลือกผู้สมัครได้โดยอิสระ
- เพิ่มโอกาสให้เครือข่ายตินักการเมือง ผู้มีอิทธิพล สามารถเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองได้ง่าย โดยอาศัยโควตาเรื่องเพศ
- อาจเกิดการแบ่งแยกระหว่างผู้หญิงที่ได้รับการเลือกตั้งจากผลคะแนนในลำดับสูง กับผู้หญิงที่ได้รับเลือกตั้งโดยอาศัยโควตา (โดยมีการเปรียบเทียบคล้ายกับกรณีปัญหาการแบ่งแยกระหว่าง ส.ว. ที่มาจากการเลือกตั้ง กับ ส.ว. ที่มาจากการสรรหา)

๓. ข้อมูลสถิติที่น่าสนใจเกี่ยวกับผู้หญิงในทางการเมือง

จากข้อมูลของ International Parliamentary Union (ข้อมูลถึงวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๘) สัดส่วนของผู้หญิงที่อยู่ในรัฐสภาทั่วโลก (ทั้งสองสภา) มีจำนวนรวม ๙,๙๒๙ คน คิดเป็นสัดส่วน **๒๒.๑%** ของจำนวนสมาชิกรัฐสภาทั้งหมด (๔๔,๙๗๖ คน) เพิ่มขึ้นจากเมื่อ ๑๐ ปี ซึ่งมีสัดส่วน **๑๑.๓%** เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลตามภูมิภาค พบว่า สหรัฐอเมริกามีสัดส่วนผู้หญิงในรัฐสภามากที่สุด คือ ๒๖.๔% ประเทศในภูมิภาคแปซิฟิกมีสัดส่วนผู้หญิงน้อยที่สุด คิดเป็น ๑๕.๗% สำหรับประเทศในภูมิภาคเอเชียอยู่ที่ ๑๘.๕%

ในเว็บไซต์ของ UN Women ระบุว่า สัดส่วนผู้หญิงที่ระดับ ๓๐ % เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่เป็นเกณฑ์มาตรฐานที่สำคัญ (Important Benchmark) ทั้งนี้ ประเทศที่มีสภาเดี่ยวหรือสภากลาง รวมจำนวน ๔๑ ประเทศที่มีสัดส่วนสมาชิกผู้หญิงในสัดส่วนมากกว่า ๓๐% ในจำนวนนี้ มี ๑๑ แห่ง อยู่ในแอฟริกา ๙ แห่งอยู่ในละตินอเมริกา

สำหรับประเทศไทย มีผู้หญิงดำรงตำแหน่งนายกฯ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ (อบจ. เทศบาล อบต. ฯลฯ) รวมจำนวน ๕๑๒ คน จากจำนวนผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมด ๗,๕๔๖ คน คิดเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างต่ำ คือ **ร้อยละ ๖.๗๘** สำหรับสมาชิกสภาท้องถิ่น มีผู้หญิงดำรงตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบเป็นจำนวนรวม ๒๔,๑๕๐ คน จากจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นรวม ๑๔๓, ๕๖๓ คน หรือคิดเป็น **ร้อยละ ๑๖.๘๒ %**

ในการเลือกตั้งระดับชาติ จำนวนผู้หญิงที่ได้รับการรับเลือกเป็น ส.ส. แบบแบ่งเขตมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นทางการทั่วไปปี ๒๕๔๔ มีสัดส่วน ส.ส.ผู้หญิง ๙.๗๕% เพิ่มขึ้นเป็น ๑๑.๗๕% ในการเลือกตั้งปี ๒๕๔๘ เพิ่มขึ้นเป็น ๑๒.๒๕% ในการเลือกตั้งปี ๒๕๕๐ และเพิ่มขึ้นเป็น ๑๕.๔๗% ในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดในปี ๒๕๕๔ แนวโน้มการเพิ่มจำนวน ส.ส. ผู้หญิง เกิดขึ้นในลักษณะเดียวกันกับ ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ คือ เป็นไปอย่างช้า ๆ จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นทางการทั่วไปปี ๒๕๔๔ มีสัดส่วน ส.ส.ผู้หญิง ๗% ในปี ๒๕๔๘ ลดลงเป็น ๖% ต่อมาเพิ่มขึ้นเป็น ๘.๗๕% ในปี ๒๕๕๐ และเพิ่มขึ้นเป็น ๑๖.๘% ในการเลือกตั้งปี ๒๕๕๔ (มีข้อควรสังเกตด้วยว่า มีปัจจัยที่อาจมีผลจากกรณีพรรคการเมืองใหญ่ถูกยุบและกรรมการพรรคถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง)

๔. ข้อวิเคราะห์ข้อดี-ข้อด้อย ของการกำหนดสัดส่วนผู้หญิงในทางการเมือง

ในปัจจุบัน การใช้มาตรการกำหนดสัดส่วนหญิง-ชายในทางการเมืองยังเป็นประเด็นที่อ่อนไหวและมีข้อถกเถียงในหลายมิติ ในบทความ Quota Project : Global Database of Quotas for Women (จากเว็บไซต์ ฐานข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดสัดส่วนของผู้หญิงในระบบการเมืองและการเลือกตั้งสนับสนุนโดย International IDEA) ได้ชี้ให้เห็นถึงประเด็นสำคัญของการกำหนดสัดส่วนหญิงชายในระบบการเมือง แนวคิด ข้อดีและข้อด้อย ดังนี้

- โอกาสที่เท่าเทียมจะเกิดขึ้นอย่างแท้จริงระหว่างหญิงชายในระบบการเมือง มิใช่เพียงการทลายกำแพงในส่วนที่เป็นตัวบทกฎหมายเท่านั้น แต่ควรไปพิจารณาถึงการเลือกปฏิบัติโดยตรงต่อผู้หญิงและส่วนอื่น ๆ ที่กีดกันผู้หญิงจากการเข้าไปมีอิทธิพลทางการเมือง

- การกำหนดสัดส่วนหญิง-ชายในระบบการเมือง เป็นประเด็นที่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดในระดับสากล อันเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาจากบนลงล่าง จึงควรมุ่งเน้นการสร้างคามเข้มแข็ง ความตื่นตัวและการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขันของผู้หญิงในระดับรากหญ้าเป็นสำคัญ

ข้อดี :

○ การกำหนดสัดส่วนขัดกับหลักของการให้โอกาสทุก ๆ คนอย่างเท่าเทียม (equal opportunity for all) เนื่องจากการเลือกให้ความสำคัญกับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย

○ การกำหนดสัดส่วนถือว่าไม่เป็นประชาธิปไตย เพราะสิทธิในการตัดสินใจว่าจะเลือกใครเข้าไปเป็นผู้แทนอยู่ที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

○ การกำหนดสัดส่วนสื่อถึงนัยว่านักการเมืองได้รับเลือกตั้งให้เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพราะเพศสภาพ มิใช่เพราะคุณสมบัติที่เหมาะสม อีกทั้งผู้สมัครที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมอาจถูกกีดกันออกไปจากการกำหนดสัดส่วน

○ มีผู้หญิงบางส่วนที่ไม่ต้องการได้รับการเลือกเข้ามาสู่การเมืองเพียงเพราะมีเพศสภาพเป็นผู้หญิง

○ การนำระบบการกำหนดสัดส่วนมาใช้ อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในองค์กรของพรรคการเมือง

○ กำหนดสัดส่วนขัดกับหลักประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม

ข้อดี :

○ การกำหนดสัดส่วนสำหรับผู้หญิงไม่ได้เป็นการเลือกปฏิบัติ แต่เป็นมาตรการชดเชย เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากสิ่งอื่น ๆ ที่กีดกันผู้หญิงในการเข้าไปมีที่นั่งในระบบการเมืองอย่างเป็นธรรม

○ การกำหนดสัดส่วนสำหรับผู้หญิง ทำให้มีจำนวนผู้หญิงเข้าไปอยู่ในกลไกทางการเมือง หรือในที่ประชุมรัฐสภาได้มากขึ้น ช่วยลดปัญหาและความกังวลที่มาจากการมองว่าการให้ผู้หญิงดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นเพียงการให้รางวัลเชิงสัญลักษณ์เท่านั้น

○ ทำให้เห็นว่าผู้หญิงมีสิทธิในฐานะพลเมืองที่จะมีผู้แทนในระบบการเมืองได้อย่างเท่าเทียมกับผู้ชาย

○ ทำให้เห็นว่าประสบการณ์ มุมมอง วิธีคิด การตัดสินใจของผู้หญิงเป็นสิ่งที่จำเป็นในกระบวนการทางการเมือง

○ ทำให้การเลือกตั้งมีนัยของการเป็นตัวแทน ไม่ใช่ตามคุณสมบัติทางการศึกษา

○ ผู้หญิงมีความสามารถและคุณสมบัติเหมาะสมเช่นเดียวกับผู้ชาย แต่คุณสมบัติของผู้หญิงถูกลดคุณค่าลงในระบบการเมืองที่ผู้ชายมีอิทธิพลมากกว่าผู้หญิง

○ เป็นข้อเท็จจริงที่ว่าพรรคการเมืองเป็นผู้ควบคุมการคัดเลือกผู้สมัคร ไม่ใช่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่จะเป็นผู้เลือกผู้แทน ดังนั้นถือได้ว่าการกำหนดสัดส่วนไม่ได้เป็นการละเมิดสิทธิของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

○ การกำหนดสัดส่วนอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด แต่ก็อาจเป็นเพียงความขัดแย้งเพียงชั่วขณะหนึ่งเท่านั้น

○ การกำหนดสัดส่วน สามารถส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการทางประชาธิปไตยได้ โดยการทำให้กระบวนการคัดเลือกผู้สมัครโปร่งใสและเป็นทางการ เป็นระบบมากขึ้น.

๕. ทางเลือกในการกำหนดเรื่องสัดส่วนผู้หญิงในทางการเมืองในรัฐธรรมนูญ

การใช้มาตรการส่งเสริมให้ผู้หญิงมีบทบาททางการเมืองมากขึ้นส่งผลดีต่อระบบการเมืองในหลายด้าน อย่างไรก็ตาม มีประเด็นผลกระทบหรือข้อถ้อยในบางด้านจากการใช้มาตรการดังกล่าวที่ต้องหาทางจัดการแก้ไข ข้อเสนอต่อการใช้มาตรการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในทางการเมือง รวมทั้งแนวทางแก้ไข เช่น

มาตราที่ ๑ : การบังคับให้พรรคการเมืองส่งผู้สมัครที่มีสัดส่วนทางเพศ ตามที่กฎหมายกำหนด มาตรการนี้มีผลกระทบทางบวก คือ เป็นการเพิ่มทางเลือก ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเลือกผู้สมัครที่มีความหลากหลาย ไม่จำกัดโดยเพศใด เพศหนึ่ง

มาตรการที่ ๒ : การกำหนดสัดส่วนโควตาที่สำรองสำหรับผู้หญิงไว้ในรัฐธรรมนูญ และ/หรือ ในกฎหมายเลือกตั้ง มาตรการนี้มีผลกระทบทางบวก คือ ส่งเสริมโอกาสให้ผู้หญิงได้มีบทบาททางการเมืองมากขึ้น

ผลกระทบทางลบ : ขัดแย้งกับหลักความเสมอภาค

แนวทางแก้ไข/มาตรการเพิ่มเติม : การกำหนดเป็นมาตรการพิเศษชั่วคราวเพื่อเร่งรัดให้มีความเสมอภาคระหว่างหญิงกับชายไม่ถือว่าเป็นมาตรการที่เลือกปฏิบัติ ซึ่งได้รับการรับรองไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติ ต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) (มาตรา ๔.๑) โดยต้องกำหนดเป็นมาตรการชั่วคราวไว้ในบทเฉพาะกาล เช่น มีสภาพบังคับ ๑๒ ปี (๓ สมัยของการเลือกตั้ง)

ผลกระทบทางลบ : จำกัดสิทธิผู้เลือกตั้งในการเลือกผู้สมัครได้โดยอิสระ และอาจทำให้ได้ผู้แทนที่ไม่มีคุณภาพเพียงพอ

แนวทางแก้ไข/มาตรการเพิ่มเติม : ให้เปลี่ยนจากการกำหนด “สัดส่วนเพศหญิง” มาเป็น “สัดส่วนระหว่างเพศ” และ กำหนดหลักเกณฑ์การได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งที่เหมาะสม (Qualified Baseline : QB) เพื่อให้ได้ผู้แทนที่ประชาชนยอมรับ ได้ผู้แทนที่มีคุณภาพ และเป็นการรักษาสิทธิของผู้เลือกตั้งที่จะเลือกผู้แทนที่สอดคล้องกับความต้องการและมีคุณภาพ ตัวอย่างเช่น ผู้สมัครที่จะได้รับเลือกจากระบบโควตาต้องมีคะแนนเสียง QB มากกว่า ๓๐ % ของจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง

๖. ข้อสรุปในร่างรัฐธรรมนูญ

จากการพิจารณาของคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘ มีความเห็นโดยเสียงส่วนใหญ่ให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๗๖ คือ กำหนดให้การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใด มีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเพศใดมากกว่าอีกเพศหนึ่ง อย่างน้อยในบัญชีรายชื่อนั้น ต้องมีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งเป็นเพศตรงข้ามกับเพศนั้นไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม

สำหรับมาตรา ๒๑๒ ซึ่งเป็นการกำหนดที่นั่งสำรองสำหรับสตรีในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น มีความเห็นโดยเสียงส่วนใหญ่ไม่เห็นชอบ

อย่างไรก็ดี ในขณะนี้ยังเป็นร่างรัฐธรรมนูญที่จะต้องผ่านการพิจารณาในอีกหลายขั้นตอน สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ ประชาชน สังคมในส่วนต่าง ๆ ยังคงสามารถเสนอความเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อการพิจารณาในขั้นตอนต่อไปได้

#####

สรุปและสังเคราะห์

ผลการประชาเสวนาหาทางออกสานพลัง

ประชาชนเพื่อปฏิรูปประเทศไทย ๑๐ เวกี

โดย ดร. ถวิลวดี บุรีกุล

กรรมการกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญ ประธานอนุกรรมาธิการ

การมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ดร. เลิศพร อุดมพงษ์

อนุกรรมาธิการการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็น

ของประชาชน

นางสาวรัชชวดี แสงมทะหมัด

นักวิชาการ สถาบันพระปกเกล้า

คณะกรรมาธิการกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญ มีความมุ่งหวังให้กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญเกิดการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนอย่างแท้จริง จึงกำหนดกรอบแนวทางการทำงานของคณะกรรมาธิการฯ และได้ตั้งคณะอนุกรรมาธิการการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนขึ้น เพื่อดำเนินการรวบรวมและสรุปสังเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอจากประชาชนทุกภาคส่วนทั่วประเทศเสนอต่อคณะกรรมาธิการกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญในประเด็นต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้คณะกรรมาธิการฯ และคณะอนุกรรมาธิการฯ ร่วมกับสถาบันพระปกเกล้าฯ จึงได้ดำเนินการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญภายใต้โครงการเวทีการประชาเสวนาหาทางออกสานพลังประชาชนเพื่อปฏิรูปประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ

๑. เพื่อให้ประชาชนสามารถริเริ่มและมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และเข้าถึงกระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญ

๒. เพื่อสร้างความรู้สึกในการเป็นเจ้าของร่วมกันในการร่างรัฐธรรมนูญ โดยผ่านกระบวนการประชาเสวนารับฟังความคิดเห็น

๓. เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนที่จะเป็นประโยชน์ต่อการยกร่างรัฐธรรมนูญ

คณะทำงานได้จัดแบ่งจังหวัดในพื้นที่ต่าง ๆ ตามภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อจัดเวที จำนวน ๑๐ ครั้ง โดยการเสวนापูดคุยกับประชาชนใช้กระบวนการ “ประชาเสวนาหาทางออก” (Public Deliberation) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการได้คิดร่วมกัน ได้ฟังกันอย่างตั้งใจ ให้ความสำคัญกับทุก ๆ คน และมีกติกาในการเสวนา ซึ่งจะทำให้ผู้เข้าร่วมเสวนาได้รับทราบถึงเหตุผลของผู้อื่นทั้งที่เห็นสอดคล้องและเห็นต่างจากตน เกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่น เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันได้แม้ความคิดเห็นจะแตกต่างกัน

โครงการดังกล่าว ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๘ ถึงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๘ การจัดเวทีแต่ละครั้งจะใช้เวลา ๒ วัน โดยมีประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกเป็นประชาชนที่ได้รับการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการทางสถิติ (ร้อยละ ๘๐) โดยเริ่มจากการสุ่มเลือกตำบลทั้งหมดในจังหวัดนั้น ๆ คิดเป็นร้อยละ ๒๐ ของตำบลทั้งหมด จากนั้นจึงสุ่มเลือกหมู่บ้าน และประชากรในหมู่บ้านนั้น ๆ ต่อไป ทั้งนี้ สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดเป็นไปตามขนาดของประชากรจริงในจังหวัดนั้น ๆ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มเฉพาะ (ร้อยละ ๒๐) ได้แก่ ผู้นำชุมชน กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี ภาคประชาสังคม เป็นต้น

สรุปจำนวนผู้เข้าร่วมเวทีการประชุมประชาเสวนาหาทางออกทั้ง ๑๐ เวที
รวมทั้งสิ้น ๑,๘๑๕ คน รายละเอียดดังแสดงในตาราง ๑

ครั้งที่	สถานที่จัดเวที	จำนวนผู้เข้าร่วม
๑	โรงแรมสองพันบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี	๑๙๘ คน
๒	โรงแรมเพชรรัตน์ การ์เด็นท์ จังหวัดร้อยเอ็ด	๑๕๐ คน
๓	โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ จังหวัดเชียงใหม่	๒๐๒ คน
๔	โรงแรมร้อยเกาะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	๒๐๐ คน
๕	โรงแรมบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี	๑๖๙ คน
๖	โรงแรมพาวิลเลียน จังหวัดสงขลา	๑๙๐ คน
๗	โรงแรมเพชรเกษมแกรนด์ จังหวัดสุรินทร์	๑๖๒ คน
๘	โรงแรมอมรินทร์ ลากูต จังหวัดพิษณุโลก	๑๗๓ คน
๙	โรงแรมแอมบาสเดอร์ ซิตี้ จังหวัดชลบุรี	๑๘๙ คน
๑๐	โรงแรมเซ็นทาราศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพมหานคร	๑๘๓ คน
รวม		๑,๘๑๕ คน

ตาราง ๑ แสดงจำนวนผู้เข้าร่วมเวทีประชุมประชาเสวนาหาทางออก สานพลังประชาชนเพื่อปฏิรูป
ประเทศไทย จำแนกตามพื้นที่ต่าง ๆ

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลในประเด็น “ภาพอนาคตที่พึงปรารถนา” จากประชาชนผู้เข้าร่วมการประชุมเสวนาในกิจกรรมวันแรกของทั้ง ๑๐ เวที พบว่า สิ่งที่เป็นภาพอนาคตที่พึงปรารถนาร่วมกันมากที่สุด คือ ต้องการเห็น “เมืองไทยใสสะอาด ปราศจากการทุจริต” รองลงมา คือ ต้องการเห็น “การศึกษาที่ดีและการปฏิรูปการศึกษา” และ “ความสามัคคีและความปรองดอง” ตามลำดับ รายละเอียดดังแสดงในตาราง ๒ และ ภาพ ๑

ประเด็น	สุพรรณบุรี	ร้อยเอ็ด	เชียงใหม่	สุราษฎร์ธานี	อุดรธานี	สงขลา	สุรินทร์	พิษณุโลก	ชลบุรี	กรุงเทพมหานคร
เมืองไทยใสสะอาด ปราศจากการทุจริต	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓
การศึกษาที่ดี และการปฏิรูปการศึกษา	✓	✓	✓			✓	✓		✓	✓

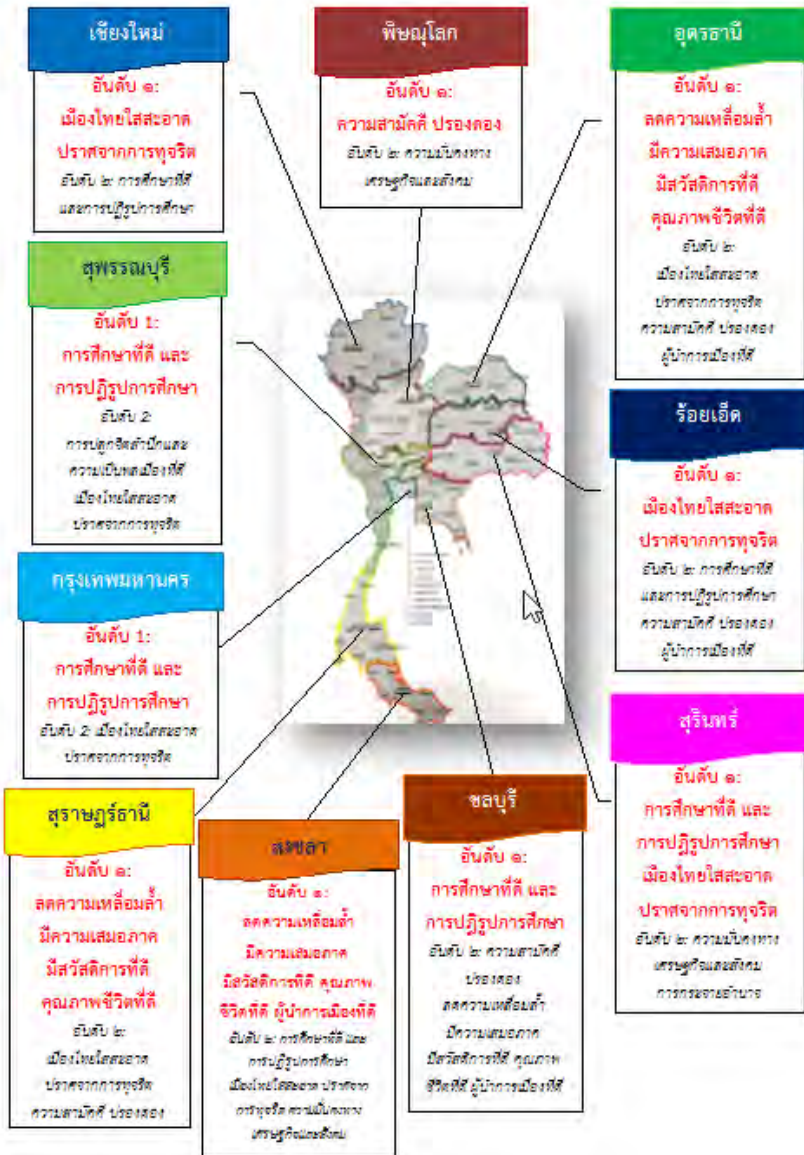
ประเด็น	สุพรรณบุรี	ร้อยเอ็ด	เชียงใหม่	สุราษฎร์ธานี	อุดรธานี	สงขลา	สุรินทร์	พิษณุโลก	ชลบุรี	กรุงเทพมหานคร
ความสามัคคี และ ความปรองดอง		✓		✓	✓			✓	✓	✓
ลดความเหลื่อมล้ำ และมีความเสมอภาค				✓	✓	✓			✓	
มีคุณภาพชีวิตที่ดี และ สวัสดิการที่ดี				✓	✓	✓			✓	
ผู้นำการเมืองที่ดี		✓			✓	✓			✓	
ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคม						✓	✓	✓		
การปลูกจิตสำนึก และ ความเป็นพลเมืองที่ดี	✓									
การกระจายอำนาจ							✓			

ตาราง ๒ สรุปผลภาพอนาคตที่พึงปรารถนาของประชาชนที่เข้าร่วมเวทีประชาเสวนา
จำแนกตามพื้นที่ต่าง ๆ

ภาพ ๑ สรุปผลการจัดอันดับข้อมูลภาพอนาคตที่พึงปรารถนาของประชาชน
ที่เข้าร่วมเวทีประชาเสวนาให้ความสำคัญมากที่สุด

ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เรื่องของการทุจริตยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ โดยสะท้อนได้จากพื้นที่จัดเวที ๘ ใน ๑๐ ที่ระบุถึงความต้องการเห็นเมืองไทยใสสะอาด ปราศจากการทุจริต ภาพอนาคตที่ประชาชนต้องการเห็น และให้ค่าสำคัญซึ่งใกล้เคียงกับเรื่องการทุจริตลำดับถัดมา คือ เรื่องของการศึกษาที่ดี และการปฏิรูปการศึกษา สะท้อนว่า ประชาชนมีความต้องการให้เกิดการพัฒนาให้ถึงระดับตัวบุคคล มองเรื่องการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ ในขณะที่ประเด็นเรื่องความสำคัญและความปรองดองถูกจัดไว้เป็นลำดับที่สาม อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาข้อมูลของอันดับความสำคัญในแต่ละประเด็นที่จำแนกตามพื้นที่จัดเวทีแล้ว จะพบว่ามีความแตกต่างกันไปตามบริบทพื้นที่ด้วย ดังแสดงในภาพ ๒

ภาพ ๒ อันดับความสำคัญภาพอนาคตที่พึงปรารถนาของประชาชน
ที่เข้าร่วมเวทีประชาเสวนาให้ความสำคัญมากที่สุด จำแนกตามพื้นที่

ในแต่ละเวที เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมการจัดอันดับภาพอนาคตที่พึงปรารถนาของแต่ละกลุ่มย่อยแล้ว กิจกรรมในวันต่อมาผู้เข้าร่วมเวทีประชาเสวนาแต่ละกลุ่มจะร่วมกันคิดต่อว่า ทำอย่างไรเพื่อไปสู่ภาพอนาคตที่พึงปรารถนานั้นได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามประเด็นในลำดับที่ ๑ ถึง ๓ ตามภาพ ๑ สามารถสรุปและประมวลแนวทาง/มาตรการไปสู่ภาพอนาคตที่พึงปรารถนาแต่ละด้านที่สำคัญและเป็นความเห็นร่วมกันของประชาชนที่เข้าร่วมเวทีประชาเสวนาหาทางออกตามพื้นที่ต่าง ๆ ดังแสดงในตาราง ๓

ลำดับที่ ๑ : การเมืองไทยใสสะอาด ปราศจากการทุจริต	แนวทาง / มาตรการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	
	<p>๑) ให้มีคณะกรรมการตรวจสอบการดำเนินโครงการต่าง ๆ ในท้องถิ่นจากทุกภาคส่วนเพื่อร่วมตรวจสอบและรับรู้การดำเนินโครงการ ประกอบด้วย ภาคราชการ เอกชน และภาคประชาชนสัดส่วนร้อยละ ๖๐ โดยให้ มีกฎหมายรองรับ หรืออาจกำหนดในรัฐธรรมนูญ และควรมีสัดส่วนหญิงชาย ๕๐ : ๕๐ นอกจากนี้ ควรมีนักวิชาการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องแก่ประชาชนทุกระดับ เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ในท้องถิ่น</p>	<p>สุพรรณบุรี ร้อยเอ็ด สงขลา สุรินทร์ อุดรธานี สุราษฎร์ธานี กรุงเทพฯ</p>
<p>๒) ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ตรวจสอบ ในช่องทางต่าง ๆ เช่น มีกล่องรับฟังความคิดเห็นหรือ ศูนย์รับฟังความคิดเห็น และมีหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ รวมทั้งมีการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส</p>	<p>สุพรรณบุรี เชียงใหม่ สุราษฎร์ธานี</p>	

ลำดับที่ ๑ : การเมืองไทยใสสะอาด ปราศจากการทุจริต	แนวทาง / มาตรการด้านกฎหมาย ข้อบังคับ	
	๑) ออกกฎหมายลงโทษที่รุนแรง โดยเฉพาะผู้นำและข้าราชการที่ทุจริต เช่น ลงโทษประหารชีวิต ลงโทษทั้งผู้ให้ ผู้รับ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มบทลงโทษเป็น ๑๐ เท่า และให้คดีไม่มีอายุความ เน้นที่คดียาเสพติด รวมทั้งบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และจริงจัง ห้ามไม่ให้ผู้กระทำผิดกลับเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ได้อีก ตัดสิทธินักการเมืองที่ชื่อเสียงตลอดชีวิต แก้กฏหมายที่เอื้อให้เกิดการคอร์รัปชัน ให้มีศาลเรื่องการทุจริตโดยตรง และลดขั้นตอนการพิจารณาคดี ออกกฎหมายห้ามเข้าหน้าที่รับของขวัญในงานเทศกาล	สุพรรณบุรี สุรินทร์ สุราษฎร์ธานี สงขลา เชียงใหม่ ร้อยเอ็ด อุตรธานี พิษณุโลก ชลบุรี กรุงเทพฯ
	๒) เงินที่ตรวจสอบพบว่าได้มาจากการทุจริตให้นำไปตั้งเป็นกองทุนพัฒนาท้องถิ่น และนำความผิดมาเผยแพร่ให้สาธารณะได้รับรู้	ร้อยเอ็ด เชียงใหม่ สุรินทร์
	แนวทาง / มาตรการส่งเสริมการต่อต้านการทุจริต	
สื่อมวลชนทุกแขนงควรช่วยขัดเกลา ปลุกจิตสำนึกที่ดีให้เพิ่มมากขึ้น ยกย่องคนดี และสอดแทรกสิ่งที่ดี ๆ ให้กับเยาวชนในรูปแบบต่าง ๆ	สุราษฎร์ธานี กรุงเทพฯ	

ลำดับที่ ๒ : การศึกษาที่ดี และการปฏิรูปการศึกษา	แนวทาง / มาตรการด้าน กฎ นโยบาย การบริหารการศึกษา	
	<p>๑) รัฐจัดสวัสดิการด้านการศึกษาให้กับคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย มีนโยบายเรียนฟรีจนถึงระดับปริญญาตรี โดยอาจบรรจุในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย สนับสนุน การศึกษานอกระบบ รวมทั้งมีนโยบายการศึกษาที่ดี ต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม เริ่มจากท้องถิ่นสู่ระดับชาติ ทั้งนี้ ควรมีกกลไกการจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ก่อนนำไปสู่การกำหนดเป็นนโยบายด้านการศึกษา นอกจากนี้ ควรปรับหลักสูตรให้ง่ายต่อการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้คิดมากกว่าท่องจำ และกำหนดให้ การปฏิรูปการศึกษาเป็นวาระแห่งชาติ</p>	<p>สุพรรณบุรี ร้อยเอ็ด สุรินทร์ อุดรธานี พิษณุโลก ชลบุรี สงขลา กรุงเทพฯ</p>
<p>๒) มีระบบการคัดเลือกผู้ที่จะเป็นครูให้พิจารณาผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นก่อน และมีระบบพัฒนาและช่วยเหลือครู ในด้านต่าง ๆ ปรับปรุงคุณภาพและยกระดับวิชาชีพครู ให้เทียบเท่าหรือมากกว่าวิชาชีพอื่น ๆ หากนักเรียนไม่ได้ มาตรฐานครูต้องรับผิดชอบ รวมทั้งให้ครู คณะกรรมการ สถานศึกษาและผู้ปกครองร่วมกันตรวจสอบพฤติกรรม ผู้ที่จะมาเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนก่อนจะเข้ามารับ ตำแหน่ง นอกจากนี้คณะกรรมการสถานศึกษาควรมี วาระ ๒ ปี และให้มีการหมุนเวียนผู้บริหารโรงเรียน เพื่อลดอำนาจผูกขาด กระจายอำนาจการศึกษา สู่ท้องถิ่นให้การพิจารณาขึ้นอยู่กับคณะกรรมการ ด้านการศึกษาของท้องถิ่น (ไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ท้องถิ่นเท่านั้น)</p>	<p>สุพรรณบุรี สงขลา สุรินทร์ ชลบุรี กรุงเทพฯ</p>	

ลำดับที่ ๒ : การศึกษาที่ดี และการปรับปรุงการศึกษา	แนวทาง / มาตรการด้านคุณภาพการศึกษา หลักสูตรการศึกษา	
	<p>๑) แผนการศึกษาของชาติ ต้องนำเรื่องราวเกี่ยวกับ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาของท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ ชาติไทย คุณธรรม จริยธรรม มาบรรจุด้วย โดยทุก ภาคส่วนเข้าร่วมกำหนดนโยบายการศึกษาระดับชาติ ในขณะที่ตัวแทนในชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตร ในท้องถิ่น จัดตั้งมหาวิทยาลัยท้องถิ่นประจำจังหวัด นอกจากนี้ ควรปลูกฝังเรื่องการมีจิตอาสาในการเรียน การสอน เรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้าน คนในชุมชน ร่วมเป็นกรรมการในสถานศึกษาเพิ่มและขยายศูนย์ การเรียนรู้จากระดับบนสู่ระดับล่าง</p>	<p>ร้อยเอ็ด สงขลา สุรินทร์ พิษณุโลก ชลบุรี อุดรธานี เชียงใหม่ กรุงเทพฯ</p>
	<p>๒) ครูต้องมีอิสระการสอน ไม่ถูกบังคับโดยระบบประเมิน สำหรับการประเมินวิทยฐานะครู ต้องคำนึงถึงเด็ก เป็นสำคัญ มิใช่ประเมินจากเอกสาร มีการประเมิน ที่ชัดเจนโดยใช้การสัมภาษณ์ควบคู่</p>	<p>สุรินทร์ สงขลา ชลบุรี กรุงเทพฯ</p>
<p>๓) มีหลักสูตรการศึกษาที่ดี ได้แก่ จัดหลักสูตรแบบสอน ให้น้อย ฝึกปฏิบัติให้มาก ให้มีการสอนทฤษฎีร้อยละ ๓๕ และมุ่งเน้นที่การปฏิบัติร้อยละ ๖๕ เพื่อให้นำไป ประยุกต์ใช้กับวิชาชีพได้ พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร อาชีวะและอุดมศึกษาให้ทันสมัยและเหมาะสมกับ ความต้องการทางเศรษฐกิจ เน้นการนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้ควรจัดตั้งโรงเรียนวิชาชีพในทุกจังหวัด และท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมให้ ทำธุรกิจส่วนตัว</p>		

ลำดับที่ ๒ : การศึกษาที่ดี และการปฏิรูปการศึกษา	แนวทาง / มาตรการด้านการสนับสนุนการศึกษาจากครอบครัว	
	มีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างครูและผู้ปกครอง ด้านพฤติกรรมเด็ก รวมทั้งผู้ปกครองต้องรับรู้ว่าคุณครูสอนเรื่องอะไรให้กับเด็ก เน้นให้ครอบครัวทำงานร่วมกับสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด เช่น อาจจัดประชุมร่วมกันทุก ๓ เดือน จัดเวทีพูดคุยระหว่างครู ผู้ปกครอง และเด็ก เพื่อหาแนวทางพัฒนาและแก้ปัญหาาร่วมกัน เป็นต้น	สุรินทร์ พิษณุโลก กรุงเทพฯ
ลำดับที่ ๒ : การศึกษาที่ดี และการปฏิรูปการศึกษา	แนวทาง / มาตรการด้านการสนับสนุนการศึกษาจากครอบครัว	
	๑) จัดเวทีพูดคุย สานเสวนาในประเด็นต่าง ๆ เช่น คุณธรรมจริยธรรมที่พึงปรารถนา ให้กับประชาชน ในทุกพื้นที่ ทุกระดับ เชิญชวนคนในสังคมมาร่วมกำหนดและทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเพิ่มความสามัคคีในชุมชน โดยอาจใช้กระบวนการหาฉันทามติในการดำเนินโครงการในชุมชน	พิษณุโลก สุราษฎร์ธานี กรุงเทพฯ
	๒) จัดตั้งศูนย์ปรองดอง มีการตั้งคณะกรรมการปรองดองประจำจังหวัด ศูนย์ไกล่เกลี่ย จัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชน/ ศูนย์ยุติธรรมหมู่บ้าน โดยรัฐอุดหนุน เพื่อให้การพิจารณาคดีมีความเป็นธรรม โปร่งใส และประชาชนมีส่วนร่วม	ร้อยเอ็ด สุรินทร์ ชลบุรี

ความคิดและข้อเสนอแนะของประชาชนได้ถูกนำเสนอต่อคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งในหลายเรื่องได้รับการพิจารณาและได้รับการบรรจุอยู่ร่างในรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปแล้ว โดยเฉพาะประเด็นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในเรื่องต่าง ๆ และเรื่องการวางกฎเกณฑ์และเพิ่มความเข้มข้นในการป้องกันการทุจริต ผลจากการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออก สานพลังประชาชนเพื่อปฏิรูปประเทศไทยทั้ง ๑๐ เวที ได้สะท้อนภาพให้เห็นว่า สิ่งที่ประชาชนต้องการกับแนวทางการยกร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญมีความสอดคล้องกันโดยส่วนใหญ่ และเป็นไปตามเจตนารมณ์หลักที่สำคัญของร่างรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปที่ว่า

**“สร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่ การเมืองใสสะอาดสมดุล
หนุนสังคมที่เป็นธรรม นำชาติสู่สันติ”**

รายงานผลการดำเนินงาน
คณะกรรมการสิทธิการสื่อสารกับสังคม
ในคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

ด้วยในคราวประชุมคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ (เป็นพิเศษ) ครั้งที่ ๒๘ เมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๘ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการสิทธิการสื่อสารกับสังคม โดยให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการสื่อสารกับสังคมให้เกิดความเข้าใจอันดีในการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย

เพื่อเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ และเป็นการสื่อสารกับสังคมให้เกิดความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับกระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ คณะกรรมการสิทธิการจึงได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และภารกิจอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญมอบหมายดังต่อไปนี้

๑) การจัดพิมพ์จุลสารรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการสิทธิการสื่อสารกับสังคม ในคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้ดำเนินการจัดพิมพ์จุลสารเกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญ ชื่อ “รัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปเป็นอย่างไร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมเนื้อหาสาระและกระบวนการ ขั้นตอนการจัดทำรัฐธรรมนูญ ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญในแต่ละประเด็น โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร และประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ทั้งนี้ คณะกรรมการสิทธิการ ได้ดำเนินการจัดพิมพ์จุลสารรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปเป็นอย่างไร และได้เผยแพร่ไปแล้วทั้งสิ้นจำนวน ๗ ฉบับ สรุปได้ดังนี้

๑.๑	จุดสารรัฐธรรมนุญ ฉบับที่ ๑	จำนวน	๑๔,๐๐๐	เล่ม
๑.๒	จุดสารรัฐธรรมนุญ ฉบับที่ ๒	จำนวน	๑๕,๐๐๐	เล่ม
๑.๓	จุดสารรัฐธรรมนุญ ฉบับที่ ๓	จำนวน	๑๕,๐๐๐	เล่ม
๑.๔	จุดสารรัฐธรรมนุญ ฉบับที่ ๔	จำนวน	๑๓,๐๐๐	เล่ม
๑.๕	จุดสารรัฐธรรมนุญ ฉบับที่ ๕	จำนวน	๑๓,๐๐๐	เล่ม
๑.๖	จุดสารรัฐธรรมนุญ ฉบับที่ ๖	จำนวน	๑๐,๐๐๐	เล่ม
๑.๗	จุดสารรัฐธรรมนุญ ฉบับที่ ๗	จำนวน	๑๐,๐๐๐	เล่ม
			รวม	<u>๙๐,๐๐๐</u>

อนึ่ง ได้มีผู้ที่ประสงค์อยากมีส่วนร่วมในการเผยแพร่จุดสารดังกล่าวหลายราย เช่น บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ได้สนับสนุนงบประมาณในการจัดพิมพ์จุดสาร พร้อมเผยแพร่ตามสถานีบริการน้ำมันบางจากในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลทุก ๆ ฉบับ ๆ ละ ๑๕,๐๐๐ เล่ม บริษัท ช.การช่าง จำกัด (มหาชน) นักเรียนโรงเรียนมิชชันนารี จังหวัดบุรีรัมย์ และนักศึกษาสถาบันพระปกเกล้าหลักสูตร ปปร. รุ่นที่ ๑๔ ได้สนับสนุนงบประมาณในการจัดพิมพ์จุดสารอีกจำนวนหนึ่ง

๒) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์จุดสาร

คณะอนุกรรมการสื่อสารกับสังคม ในคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญร่วมกับหน่วยงาน บริษัท องค์กรต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่จุดสาร เพื่อสร้างความเข้าใจกับสาธารณชนเกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วย

๒.๑ สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สมาชิกได้ให้ความอนุเคราะห์นำจุลสารรัฐธรรมนูญไปเผยแพร่ตามพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้ติดตามและรับทราบข้อมูลข่าวสาร รวมถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้

๒.๒ บริษัทไมโครซอฟท์ (ประเทศไทย) จำกัด

ได้ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ดูแลเว็บไซต์ www.myconstitutionthailand.com และเฟสบุ๊ก www.facebook.com/myconstitutionthailand ซึ่งใช้เป็นสื่อกลางในการรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลและข่าวสารของการยกร่างรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ รวมถึงการประชาสัมพันธ์เผยแพร่จุลสารรัฐธรรมนูญ และรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ และภาคประชาสังคมเกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญ

๒.๓ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยนางสาวนิสาชล รัตนสาชล อนุกรรมการสื่อสารกับสังคม และคณะ

ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการออกแบบเว็บไซต์ www.myconstitutionthailand.com และนำข้อความคืบหน้าเกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญไปเผยแพร่ทาง Social media พร้อมทั้งจัดทำคลิป วีดิทัศน์ในประเด็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญที่หลายคนต้องการทราบแต่ไม่มีโอกาสสอบถาม โดยเชิญคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญผลัดเปลี่ยนกันให้ความรู้และอธิบายในหัวข้อ “รัฐธรรมนูญ วันละคำ”

๒.๔ บริษัท บางจากปิโตรเลียม ได้นำจุลสารไปแจกจ่ายตามสถานีบริการน้ำมันในกรุงเทพฯ และปริมณฑลครั้งละ ๑๕,๐๐๐ เล่ม

๓) การสร้างความเข้าใจกับสังคม

คณะอนุกรรมการสื่อสารกับสังคม ในคณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญ ได้รับความร่วมมือจากสื่อมวลชนต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นช่องทางในการสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการยกย่องรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ ดังนี้

๓.๑ รายการเดินหน้าประเทศไทย (สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๕) ซึ่งดำเนินการบันทึกเทป และออกอากาศทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแล้ว จำนวน ๒๓ ครั้ง

๓.๒ รายการจุดเปลี่ยนประเทศไทย (สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง ๑๑ กรมประชาสัมพันธ์) ซึ่งดำเนินการบันทึกเทป และออกอากาศแล้ว จำนวน ๑๑ ครั้ง

๓.๓ กรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญจำนวนหนึ่ง ได้ไปเผยแพร่ความรู้เรื่องการยกย่องรัฐธรรมนูญตามสถานีวิทยุกระจายเสียง และสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ อีกหลายรายการ

นอกจากนี้ คณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญ ร่วมกับคณะอนุกรรมการสื่อสารกับสังคม ได้ดำเนินการเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ทุกภาคส่วน พร้อมทั้งให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญที่กำลังดำเนินการร่างอยู่ในขณะนี้ ได้แก่

๑. การรายงานผลความคืบหน้าเกี่ยวกับการยกย่องรัฐธรรมนูญ ต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติในทุกสัปดาห์

๒. การรายงานผลความคืบหน้าเกี่ยวกับการยกย่องรัฐธรรมนูญ แก่สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติประจำจังหวัด ทั้ง ๗๗ จังหวัด

๓. การรายงานผลความคืบหน้าเกี่ยวกับการร่างยกย่องรัฐธรรมนูญ ในการประชุมนอกรอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติ ในวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๘ ณ ห้องประชุมสภาการพยาบาล ในบริเวณกระทรวงสาธารณสุข ก่อนที่จะมีการประชุมอภิปรายอย่างเป็นทางการในสภาปฏิรูปแห่งชาติระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๖ เมษายน ๒๕๕๘

๔) การจัดการสัมมนาของคณะกรรมการสื่อสารกับสังคม

คณะกรรมการสื่อสารกับสังคมและคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้ร่วมกันจัดสัมมนาเรื่อง “บทบาทวิถีชีวิตของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่”

๔.๑ เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความเข้าใจ และเป็นเวทีสาธารณะสำหรับการมีส่วนร่วม ระดมความคิดเห็น ในหลักการ เหตุผล แนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปสื่อสารมวลชน

๔.๒ เพื่อได้รับทราบความเห็น ข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประกอบการพิจารณากร่างรัฐธรรมนูญ

ผู้เข้าร่วมสัมมนา (จำนวน ๑๕๐ คน)

๑. คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ
๒. คณะอนุกรรมการสื่อสารกับสังคม
๓. สื่อมวลชนส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สมาคมเคเบิล สมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพวิทยุท้องถิ่น ฯลฯ

วัน เวลา และสถานที่สัมมนา

วันเสาร์ที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๗.๓๐ – ๑๓.๐๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๒๑๓ – ๒๑๖ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒ จำนวน ๑ ครั้ง

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. สื่อมวลชนที่ร่วมสัมมนาได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญอย่างรอบด้านและสามารถสื่อสารไปยังสังคมได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

๒. คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญและคณะอนุกรรมการสื่อสารกับสังคมได้รับทราบข้อมูล ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปประกอบการพิจารณาการยกร่างรัฐธรรมนูญ

๕) การพบสื่อมวลชนที่สำนักงาน

คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ร่วมกับคณะอนุกรรมการสื่อสารกับสังคม ได้ไปพบสื่อมวลชนที่สำนักงาน เพื่อนำเสนอข้อมูลกระบวนการยกร่างและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญในครั้งนี้อย่างแพร่หลายได้แก่

- ๕.๑ หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ / โพสต์ทูเดย์
- ๕.๒ สถานีโทรทัศน์ TNN ๒๔ ในเครือทรูวิชั่น
- ๕.๓ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
- ๕.๔ สโมสรรผู้สื่อข่าวต่างประเทศ
- ๕.๕ หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น
- ๕.๖ สื่อมวลชนในเขตภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่)
- ๕.๗ สมาคมผู้ประกอบการวิทยุท้องถิ่นไทย
- ๕.๘ สมาคมเคเบิลทีวีแห่งประเทศไทย
- ๕.๙ สื่อสารมวลชนภูมิภาคอื่น ๆ (กำลังประสานงานติดต่อ)

ประวัติศาสตร์บอกเล่า จากรัฐธรรมนูญฉบับเก่า.... (๔)

คณะผู้จัดทำจุลสาร “รัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปเป็นอย่างไร” ได้นำเสนอคำปรารภและสาระสำคัญบางประการของรัฐธรรมนูญฉบับเก่า ๆ มาแล้วทั้งสิ้น ๑๐ ฉบับ ต่อไปนี้เป็นเรื่องของรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ ๑๑ ถึงฉบับที่ ๑๔ เพื่อประโยชน์แก่ผู้สนใจใคร่รู้ประวัติศาสตร์ที่บอกเล่าจากรัฐธรรมนูญ

- ฉบับที่ ๑๑** : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๙
(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๑๙)
- เวลาบังคับใช้** : ๒๒ ต.ค. ๒๕๑๙ – ๒๑ ต.ค. ๒๕๒๐
- ที่มา** : คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ทำการยกร่างรัฐธรรมนูญ
ขึ้นใหม่
- คำปรารภ** : “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มหิตลธิเบศรราชามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช
บรมนาถบพิตร มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ให้ประกาศว่า

หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินได้นำความกราบบังคมทูลว่า โดยที่ได้มีบุคคลกลุ่มหนึ่งได้กระทำการอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักรราชบัลลังก์ และเศรษฐกิจของประเทศ และในที่สุดได้เกิดการจลาจลุ่นวายอย่างร้ายแรงขึ้นในบ้านเมือง เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ ซึ่งจะนำภัยพิบัติและความพินาศมาสู่ชาติบ้านเมืองในที่สุดคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินจึงได้เข้ายึดอำนาจและยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นผลสำเร็จ เมื่อเวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกา ของวันที่ ๖ ตุลาคม

พ.ศ. ๒๕๑๙ และโดยที่ประชาชนทั้งมวลได้แสดงอย่าง
 แจ่มแจ้งประจักษ์และเชื่อมั่นว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นระบอบการปกครองที่ดี
 และเหมาะสมสำหรับประเทศไทย เป็นระบอบการปกครอง
 ที่ดีและเหมาะสมสำหรับประเทศไทย ในอันที่จะยังให้เกิด
 ความมั่นคงของชาติและความผาสุกของประชาชนโดยทั่วกัน
 แต่เท่าที่ผ่านมาสี่สิบปีเศษ การปกครองในระบอบนี้ก็ยัง
 ไม่บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของประชาชน เพราะมิได้
 มีโครงสร้างที่จะต้องพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เหมาะสม
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 ฉบับพุทธศักราช ๒๕๑๗ มีอุปสรรคขัดข้องจนไม่อาจจะ
 ปฏิบัติให้เป็นไปโดยเรียบร้อยได้ ทั้งตัวบุคคลที่ได้รับการ
 เลือกตั้งเข้ามามีส่วนมีเสียงในการปกครองประเทศก็มิได้
 เคารพต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญนั้นด้วยประการต่าง ๆ
 และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม
 ของชาติบ้านเมือง เป็นเหตุให้การปกครองในระบอบ
 ประชาธิปไตยต้องล้มลุกคลุกคลานตลอดมา และมีทำที่ว่า
 ชาติบ้านเมืองจะถึงซึ่งความวิบัติ จึงเป็นการจำเป็นที่จะต้อง
 กอบกู้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้วยการปฏิรูป
 การปกครองแผ่นดินให้เหมาะสม โดยจัดให้มีการพัฒนา
 เป็นขั้นเป็นตอนไปตามลำดับ

ในระยะสี่ปีแรกเป็นระยะฟื้นฟูเสถียรภาพของประเทศ
 ทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง ในระยะนี้สมควรให้ราษฎร
 มีส่วนในการบริหารราชการแผ่นดินโดยทางสภาปฏิรูป
 การปกครองแผ่นดิน ซึ่งมีสมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งเป็น
 ผู้ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ในขณะเดียวกันก็จะ
 เร่งรื้อให้ประชาชนเกิดความสนใจและตระหนักในหน้าที่

ของตน ในระยะสี่ปีที่สอง สมควรเป็นระยะที่ให้ราษฎรมีส่วนในการบริหารราชการแผ่นดินมากขึ้น โดยจัดให้มีรัฐสภาอันประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสมาชิกมาจากการเลือกตั้ง และวุฒิสภาซึ่งสมาชิกมาจากการแต่งตั้ง ทั้งสองสภานี้จะมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินเท่าเทียมกัน ในระยะสี่ปีที่สาม สมควรขยายอำนาจของสภาผู้แทนราษฎรให้มากขึ้น และลดอำนาจของวุฒิสภาลงเท่าที่จะทำได้ ต่อจากนั้นไปถ้าราษฎรตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนที่มีต่อชาติบ้านเมืองในระบอบประชาธิปไตยดีแล้ว ก็อาจยกเลิกวุฒิสภาให้เหลือแต่สภาผู้แทนราษฎร

อันการจะปฏิรูประบบโครงสร้างของการปกครองในระบอบนี้ ในทางใด ย่อมแล้วแต่สภาวการณ์ของแต่ละระยะว่ามีเหตุผลสมควรอย่างไร และจักต้องมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ในระยะนั้น ๆ เป็นสำคัญ เพื่อให้การปฏิรูปการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขบรรลุเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ นั่นคือความมั่นคงของชาติ และความผาสุกของประชาชน โดยยึดมั่นในสถาบันหลักของบ้านเมืองอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

เพื่อให้การเป็นไปตามขั้นตอนและความมุ่งหมายของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินดังกล่าว จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ขึ้นไว้ และใช้บังคับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ : พลเรือเอก ส้งัด ชะลออยู่ หัวหน้าคณะ
การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน

รูปแบบสภา : มีสภาเดียว คือ สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน
มาจากการแต่งตั้ง ๓๔๐ คน

ประธานรัฐสภา : ๑. พลอากาศเอก กมล เดชะตุงคะ (สภาที่ปรึกษาของ
นายกรัฐมนตรี) ทำหน้าที่สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน
(๒๗ ต.ค. ๒๕๑๙ - ๒๐ พ.ย. ๒๕๑๙)
๒. พลอากาศเอก หะริน หงสกุล (สภาปฏิรูปการปกครอง
แผ่นดิน) (๒๘ พ.ย. ๒๕๑๙ - ๒๐ ต.ค. ๒๕๒๐)

- ฉบับที่ ๑๒** : ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐
(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๐)
- เวลาบังคับใช้** : ๙ พ.ย. ๒๕๒๐ – ๒๒ ธ.ค. ๒๕๒๑
- ที่มา** : คณะปฏิวัติภายใต้การนำของ พลเรือเอก สงัด ชลออยู่
นำร่างธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรขึ้นทูลเกล้าฯ
- คำปรารภ** : “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มหิตลธิเบศรราชามาธิบตี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช
บรมนาถบพิตร มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรด
กระหม่อมให้ประกาศว่า

โดยที่หัวหน้าคณะปฏิวัตินำความกราบบังคมทูล
พระกรุณาว่า การที่คณะปฏิวัติได้กระทำการยึดอำนาจ
การปกครองแผ่นดินเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๒๐ และ
ประกาศให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๑๙ นั้น เนื่องด้วยมีความปรารถนาจะเร่ง
ฟื้นฟูเศรษฐกิจ สังคม ความสามัคคีของชนในชาติ ความ
เป็นระเบียบเรียบร้อย และความสงบสุขของประชาชน
ตลอดจนสร้างเสริมความสัมพันธ์กับนานาประเทศ เพื่อให้
เกิดความมั่นคงทั้งภายในภายนอกราชอาณาจักรในการ
บริหารประเทศต่อไป คณะปฏิวัติจะจัดให้มีการประกาศ
ใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยมอบให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
จัดร่างขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้มีการเลือกตั้ง ภายใน
ปีพุทธศักราช ๒๕๒๑ แต่ในระหว่างดำเนินการดังกล่าว
ควรรให้มีธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรใช้ไปพลางก่อน
ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนี้

อาศัยเหตุตั้งที่หัวหน้าคณะปฏิวัติกราบบังคมทูลขึ้นมา
 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ใช้บทบัญญัติ
 ซึ่งคณะปฏิวัติเสนอมาต่อไปนี้เป็นธรรมนูญการปกครอง
 ราชาอาณาจักร จนกว่าจะได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญซึ่งจะได้
 จัดร่างขึ้นตามบทบัญญัติแห่งธรรมนูญการปกครองฉบับนี้”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ : พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ หัวหน้าคณะปฏิวัติ
รูปแบบสภา : มีสภาเดียว คือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มาจากการแต่งตั้ง
 ๓๖๐ คน

ประธานรัฐสภา : พลอากาศเอก หะริน หงสกุล
 (๒๕ พ.ย. ๒๕๒๐ – ๒๒ เม.ย. ๒๕๒๒)

- ฉบับที่ ๑๓** : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑
(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๑)
มีการแก้ไขเพิ่มเติม ๒ ครั้ง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ และ ๒๕๓๒
- เวลาบังคับใช้** : ๒๒ ธ.ค. ๒๕๒๑ – ๒๓ ก.พ. ๒๕๓๔
- ที่มา** : คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญร่างขึ้นเสนอ
ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาและให้ความเห็นชอบ
- คำปรารภ** : “ศุภมัสดุ พระพุทธศาสนกาลเป็นอดีตภาค ๒๕๒๑
พรรษา ปัจจุบันสมัย จันทรคตินิยม เอภกสมพัตสร มิคสิรมาส
กาฬปักข์ อัฐมิมิติถิ สุริยคติกาล ธันวาคมมาส พาวิสติม
สุรทิน สุกรवार โดยกาลบริเฉท
- พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มหิตลาธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช
บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ให้ประกาศว่า สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้นำความกราบ
บังคมทูลว่า นับแต่เมื่อสมเด็จพระบรมปิตุลาธิราช
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
พระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๔๗๕ เป็นต้นมา ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือประกาศ
ใช้รัฐธรรมนูญหลายฉบับ และในบางครั้งที่ภาวะการณ์บ้านเมือง
ผันแปรไป อันเป็นเหตุให้ต้องประกาศใช้ธรรมนูญการปกครอง
ประเทศเป็นการชั่วคราวเพื่อรอเวลาที่จะร่างรัฐธรรมนูญ
ฉบับถาวรขึ้นใช้แทน บรรดารัฐธรรมนูญและธรรมนูญ
การปกครองประเทศชั่วคราวที่ได้มีมาทุกฉบับ มีความเป็น
อันหนึ่งอันเดียวกันในความยึดมั่นในการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยทรงใช้อำนาจ
นิติบัญญัติทางรัฐสภา ทรงใช้อำนาจบริหาร

ทางคณะรัฐมนตรีและทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล ความแตกต่างสำคัญที่มีมาก็แต่เฉพาะสถานภาพของรัฐสภา และสัมพันธ์ภาพระหว่างอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร เพื่อให้เหมาะสมกับภาวะการณ์ของบ้านเมืองที่ผันแปรในขณะนั้น ๆ เท่านั้น ทั้งนี้ ย่อมแสดงถึงความเลื่อมใสศรัทธาของปวงชนชาวไทยในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สมดังพระราชปณิธานของสมเด็จพระบรมพิตุลาธิราช พระบาทสมเด็จพระปกมินทรมหาประชาธิปไตย พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานพระราชอำนาจในการปกครองแผ่นดินให้แก่ปวงชนชาวไทย ความยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ได้มีสืบทอดมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน แม้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ ก็ได้ประกาศเจตนารมณ์เช่นนั้นไว้ และได้มอบให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติจัดทำร่างรัฐธรรมนูญขึ้น เพื่อให้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรภายในปีพุทธศักราช ๒๕๒๑

สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อร่างเสร็จ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นสามวาระ โดยยึดถือแนวทางอันเป็นปณิธานร่วมกันของปวงชนชาวไทยในการธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราชและความมั่นคงของชาติ การพิทักษ์รักษาศาสนาให้สถิตสถาพร การเทอดทูนพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและเป็นมิ่งขวัญของปวงชนชาวไทย การยึดถือระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นวิถีทางในการปกครองประเทศ การเชิดชูและคุ้มครองรักษาสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และการร่วมกันสร้าง

ความเป็นธรรม ความเจริญและความผาสุกให้เกิดแก่ประชาชนชาวไทยโดยทั่วหน้ากัน

เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญอย่างรอบคอบประกอบกับสถานการณ์ของประเทศแล้ว ได้ลงมติเห็นชอบให้นำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยให้ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสืบไป

เมื่อได้ทรงพระราชวิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญโดยถ้อยคำที่ว่กระบวนความแล้ว ทรงมีพระราชดำริเห็นสมควรพระราชทานพระบรมราชานุมัติตามมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ขึ้นไว้ให้ใช้แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ ซึ่งได้ตราไว้ ณ วันที่ ๙ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๒๐ นับตั้งแต่วันประกาศนี้เป็นต้นไป

ขอพวงชนชาวไทยจงร่วมจิตร่วมใจสมัครสโมสรเป็นเอกฉันท์ในอันที่จะพิทักษ์รักษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้เพื่อดำรงคงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยและอำนาจอธิปไตยของพวงชนชาวไทยในรัฐสีมาอาณาจักร และนำมาซึ่งความผาสุกสิริสวัสดิ์พัฒนาชัยมงคลเอนกศุภผลเกียรติยศสถาพร แก่อาณาประชาราษฎร์ของพระองค์ สมดังพระบรมราชประสงค์จงทุกประการ”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ : พลอากาศเอก หะริน หงสกุล ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

รูปแบบสภา : มีสองสภา คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทน
สมาชิกวุฒิสภา มาจากการเลือกตั้ง (จำนวนไม่เกินสามในสี่
ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) สมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร มาจากการเลือกตั้ง (สัดส่วน ๑ : ๑๕๐,๐๐๐ คน)

- ประธานรัฐสภา** :
๑. พลอากาศเอก หะริน หงสกุล
(๙ พ.ค. ๒๕๒๒ – ๑๙ มี.ค. ๒๕๒๖)
  ๒. นายจารุบุตร เรืองสุวรรณ
(๒๖ เม.ย. ๒๕๒๖ – ๑๙ มี.ค. ๒๕๒๖)
  ๓. นายอุกฤษ มงคลนาวิน
(๓๐ เม.ย. ๒๕๒๗ – ๒๑ เม.ย. ๒๕๓๒)
  ๔. ร้อยตำรวจตรี วรรณ ชันชื้อ
(๔ พ.ค. ๒๕๓๒ – ๒๓ ก.พ. ๒๕๓๔)

หมายเหตุ

เหตุผลในการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ (พ.ศ. ๒๕๓๒) คือ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ ได้บัญญัติให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นรองประธานรัฐสภา และให้นำข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภามาใช้บังคับในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาโดยอนุโลม บัดนี้ การปกครองระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญได้ก้าวหน้ามาเป็นลำดับ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวเพื่อให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ให้ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา และให้นำข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรมาใช้บังคับในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์และหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงจำเป็นต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑

- ฉบับที่ ๑๔** : ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๓๔
(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๓๔)
- เวลาบังคับใช้** : ๑ มี.ค. ๒๕๓๔ – ๙ ธ.ค. ๒๕๓๔
- ที่มา** : คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.)
ยกร่างรัฐธรรมนูญ
- คำปรารภ** : “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มหิตลธิเบศรราชามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช
บรมนาถบพิตร มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ให้ประกาศว่า

โดยที่หัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ
ซึ่งได้กระทำการยึดและควบคุมอำนาจการปกครองแผ่นดิน
เป็นผลสำเร็จ เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้นำ
ความกราบบังคมทูลว่า การที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อย
แห่งชาติได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๒๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติมเสียนั้น ก็โดย
ปรารถนาให้มีรัฐธรรมนูญที่เหมาะสม เพื่อให้การปกครอง
ประเทศเป็นไปโดยราบรื่น ประกอบกับมีความมุ่งหมายที่จะ
ขจัดภัยอันตรายที่มีต่อประเทศชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์
ให้หมดสิ้นและบังเกิดความสงบเรียบร้อยโดยรวดเร็ว
รวมตลอดทั้งกำหนดกลไกการปกครองที่จะเอื้ออำนวยให้
การบริหารประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม
แก่สภาพของประเทศ พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม
ของชนในชาติ แต่การดำเนินการดังกล่าวจะต้องใช้เวลา
ระยะหนึ่งตามความจำเป็น จึงสมควรให้มีธรรมนูญการ
ปกครองประเทศ เพื่อใช้ไปพลางก่อนให้เหมาะสมกับ

สถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนี้ และเพื่อให้การเป็นไปตามที่หัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้นำความกราบบังคมทูล จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ใช้บทบัญญัติต่อไปนี้เป็นธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร จนกว่าจะได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ซึ่งจะได้จัดร่างขึ้นตามบทบัญญัติแห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรนี้”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ : พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ หัวหน้ารักษา
ความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ

รูปแบบสภา : มีสภาเดียว คือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติมาจากการแต่งตั้ง
๒๙๒ คน

ประธานรัฐสภา : นายอุกฤษ มงคลนาวิน (๒ เม.ย. ๒๕๓๔ – ๒๑ มี.ค. ๒๕๓๕)

#####

ภาพกิจกรรมการจัดสัมมนาเรื่อง “บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ” โดยคณะอนุกรรมการสื่อสารกับสังคม ร่วม คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ในวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๘ ณ ห้องประชุม กรรมการธิการ หมายเลข ๒๑๓ – ๒๑๖ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

บางกอกโพสต์ – โพสต์ทูเดย์

วันศุกร์ที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา ประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญและ คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ เดินทางไปแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้กับสื่อมวลชน ณ สำนักพิมพ์บางกอกโพสต์

ไทยรัฐ

วันอังคารที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา ประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญและ คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ เดินทางไปพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่กับกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ณ สำนักพิมพ์ไทยรัฐ

คณะอนุกรรมการสื่อสารกับสังคม
ในคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

๑. นายมานิจ สุขสมจิตร	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายมีชัย วีระไวทยะ	รองประธานอนุกรรมการ
๓. นายคำคุณ สิทธิสมาน	
๔. พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช	
๕. พลโท นาวัน ดำริกาญจน์	
๖. นายประดิษฐ์ เรืองดิษฐ์	
๗. นายวสันต์ ภัยหลิกี้	
๘. นายสมศักดิ์ มุกดาวรรณกร	
๙. นายโอม ศิวะดิตต์	
๑๐. นางสาวเพชรภรณ์ เจริญนิพนธ์วานิช	
๑๑. นางสาวอ่อนอุษา ลำเลียงพล	
๑๒. นางสาวประภาพรรณ ภูวเจนสถิต	
๑๓. นางศิริกุล เลากัยกุล	
๑๔. นายวรวุฒิ เครือแก้ว	
๑๕. นางสาวนิสาชล รัตนสาชล	
๑๖. นายศิริวัฒน์ วงศ์จารุกร	
๑๗. นายธนพัชร์ นาควัชระ	เลขานุการอนุกรรมการ

มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. ดำเนินการสื่อสารกับสังคมให้เกิดความเข้าใจอันดี ในการยกร่างรัฐธรรมนูญ
๒. ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย

“...จะอย่างไรที่จะไม่ทำให้สังคมจมปลักอยู่กับวังวนความขัดแย้งทางการเมือง ที่การช่วงชิงอำนาจรัฐและความได้เปรียบทางการเมืองระหว่างฝักฝ่ายต่างๆ จนนำสังคมเข้าสู่วิกฤตการณ์ทางการเมือง การเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคมอย่างไม่เคยมีมาก่อน ทำอย่างไรจึงจะมีกลไกและกระบวนการที่จะคลี่คลายความขัดแย้ง และเอื้อให้เกิดฉันทามติระหว่างผู้ที่ขัดแย้งกันในระดับและมิติต่างๆ ตามวิถีทางในระบอบประชาธิปไตยและรักษาไว้ซึ่งความเป็นนิติรัฐและนิติธรรมได้ด้วย

การออกแบบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จึงมีโครงสร้างที่เป็นเสาหลักสามเสาเพื่อสร้างสันติสุข”